

Quan mataven pels carrers

XAVIER MORET

El títol d'un dels llibres de Joan Oller i Rabassa, *Quan mataven pels carrers*, li va la mar de bé al

Els gàngsters de Barcelona

Josep M. Planes

Proa

173 pàgines

conjunt d'articles que el periodista Josep Maria Planes va publicar a *La Publicitat* entre el 4 d'abril i el 27 de maig de 1934. Planes va ser valent en denunciar els crims anarquistes, va posar noms i cognoms a a uns atracadors que, en el nom d'uns ideals, es dedicaven a fer actes criminals a la Catalunya dels anys trenta. Va ser valent i ho va haver de pagar: l'agost del 1936 Josep Maria Planes va ser assassinat per uns pistolers de la FAI.

Els articles periodístics tenen fama de caducar molt de pressa. El que escrius un dia ja és vell l'endemà, sobretot en aquest món accelerat en què vivim. Això no obstant, els articles de Planes de l'any 1934, recuperats ara per Edicions Proa, vénen a demostrar que quan es fa un periodisme ben fet, amb una bona investigació al darrere i sense pèls a la llengua, aquest aguanta perfectament el pas dels anys.

Ja fa prop de 70 anys que Josep Maria Planes va publicar la sèrie d'articles sobre *Els gàngsters de Barcelona* i *L'organització de l'anarquisme a Barcelona i a Espanya*. Llegit ara, però, el llibre continua tenint un ganxo extraordinari. El primer encert és el títol: posar el nom de gàngsters als atracadors de la FAI ja demostra que Planes tenia el valor de dir les coses pel seu nom. Planes esbossa un panorama dels fets de l'època, amb atenció als detalls i amb informació de primera mà sobre aquells anys en què mataven pels carrers.

Quan traça la història de l'anarquisme a Catalunya i Espanya, Planes també l'encerta. Sap mostrar força bé el perfil dels diferents militants i dóna una bona idea de com era el món anarquista quan esmenta els noms dels diferents grups d'acció de la FAI. N'hi havia un que es deia Los Hijos de Puta i, entre altres noms, hi havia Los Analfabetos, Indomables, Nómadas, Cultura y Acción, Inquietos Discípulos de Bakunin, Zaratrusta Amor y Verdad,

Josep M. Planes, en una caricatura feta per Jaume Passarell el 1930.

Nueva Aurora, Los Constantes, Germinal, Bandera Negra, Los Vengadores, Los Rebeldes del Vallès i Grupo Amor. Alguns podrien ser noms de grups musicals d'ara mateix, però està clar que llavors es jugava fort pels ideals i la gent no s'entretenia en qüestions laterals. La Revolució estava en joc.

Els reportatges de Josep Maria Planes permeten fer-se una idea de primera mà de l'atabalat món de l'anarquisme dels anys trenta. Ell mateix, però, al final reconeix: "Començarem aquest re-

portatge amb l'intent de fer una exposició de fets purament objectiva. Reconeixem que a mesura que hem avançat en la nostra feina ens hem desviat del propòsit inicial. El temperament ens ha traït".

I és que en aquells anys convulsos no era fàcil practicar el mite periodístic de l'objectivitat. Quan es mata pels carrers, toca posicionar-se i fer un periodisme d'investigació ben fet. Això és el que li devem a Josep Maria Planes.